

Anonimizirana različica

Prevod

C-193/22 – 1

Zadeva C-193/22

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

11. marec 2022

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

25. januar 2022

Tožeči stranki:

TR

UQ

Tožena stranka:

FTI Touristik GmbH

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je kot revizijsko sodišče [...] (ni prevedeno) v zadevi tožečih strank 1. TR in 2. UQ, obe 3032 Eichgraben, [...] (ni prevedeno) zoper toženo stranko FTI Touristik GmbH, Nemčija, 80339 München, [...] (ni prevedeno) zaradi 5116 EUR [...] (ni prevedeno), v okviru revizije tožečih strank zoper sodbo Landesgericht St. Pölten (deželno sodišče v St. Pöltnu, Avstrija) kot pritožbenega sodišča z dne 16. junija 2021, št. zadeve 21 R 81/21a-26, s katero je bila potrjena sodba Bezirksgericht Purkersdorf (okrajno sodišče v Purkersdorfu, Avstrija) z dne 11. marca 2021, št. zadeve 6 C 361/20v-20, [...] (ni prevedeno)

sprejelo

s k l e p :

I. Sodišču Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) se na podlagi člena 267 PDEU v predhodno odločanje predložijo ta vprašanja:

1. Ali je treba člen 12(2) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih razlagati tako:

– [a] da so za presojo upravičenosti odstopa od pogodbe odločilne le tiste neizogibne, izredne okoliščine, ki so v času odstopa že obstajale,

– [b] ali pa tako, da je treba upoštevati tudi izredne okoliščine, do katerih dejansko pride po odstopu, vendar še pred prvotno načrtovanim začetkom potovanja (= najpoznejši možni čas za odstop)?

Če je odgovor na vprašanje pod točko [a] pritrdilen:

– [aa]: Ali je treba člen 12(2) navedene direktive razlagati tako, da se potnik na obravnavi na sodišču o upravičenosti njegovega odstopa od pogodbe lahko sklicuje tudi na take neizogibne, izredne okoliščine, do katerih je v času njegovega odstopa že prišlo, vendar je zanje izvedel šele pozneje?

2. Ali je treba člen 12(2) navedene direktive razlagati tako, da potnik nima pravice do odstopa od pogodbe brez vsakršnih stroškov, če so okoliščine, na katere se sklicuje, že obstajale ob rezervaciji in je potnik zanje vedel?

II.2. [...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

Obrazložitev:

A. Dejansko stanje

- 1 Tožeči stranki (zakonca) sta prvotno rezervirali križarjenje z ladjo, ki bi se začelo v Singapurju in bi vključevalo tudi države kot sta Indonezija in Avstralija. To potovanje je organizator potovanja 14. 2. 2020 odpovedal z obrazložitvijo, da se v vzhodni Aziji širi virus covid-19 (koronavirus).
- 2 Ker pa je prvotožeča stranka zaradi načrtovanega dopusta želela na dopust, sta tožeči stranki na spletu iskali možne destinacije, ki jih koronavirus še ni prizadel. Vedeli sta, da se koronavirus širi zlasti na območju vzhodne Azije. Preverili sta, kje virus še ne razsaja, in razmišljali o tem, kam se predvidoma ne bo razširil. Po tem razmisleku sta 15. 2. 2020 pri toženi stranki rezervirali paketno potovanje v Oman. Potovanje naj bi se začelo 6. 3. 2020 z letom z Dunaja prek Dohe v Muškata, končalo pa 19. 3. 2020 z letom iz Salalaha prek Dohe na Dunaj. Predvideno je bilo avtobusno krožno potovanje po severni in južni obali Omana.
- 3 V Omanu sta bila 24. 2. 2020 prvič potrjena dva primera covida-19. Ko sta tožeči stranki 25. 2. 2020 za to izvedeli, sta še istega dne pisno odstopili od potovanja, da se na načrtovanem potovanju ne bi izpostavili tveganju okužbe s koronavirusom.

Podatek o stanju virusa v Omanu sta pridobili prek „Zentrum für Impfen und Reisemedizin Hamburg (centrala za cepljenje in zdravila za potnike v Hamburgu)“ na spletu. Tožeči stranki nista preverili, ali je avstrijsko zunanje ministrstvo izdalo opozorilo pred potovanji v Oman; v tem času takega opozorila ni bilo. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je covid-19 11. 3. 2020 (torej še v času načrtovanega potovanja) označila za pandemijo in torej za infekcijsko bolezen, ki ni krajevno omejena, temveč je globalna.

- 4 Tožena stranka je od plačane cene potovanja del zadržala in sicer z obrazložitvijo, da tožeči stranki nista upravičeni do odstopa od pogodbe brez vsakršnih stroškov.

B. Stališča strank v postopku in dosedanji postopek:

- 5 **Tožeči stranki** s tožbo s sklicem na člen 10(2) Pauschalreisegesetz (zakon o paketnih potovanjih, v nadaljevanju: PRG) zahtevata vračilo zadržanega zneska. V času rezervacije (15. 2. 2020) naj bi lahko sami kot tudi tožena stranka izhajali iz tega, da je Oman varna destinacija za potovanje. Takrat naj v Omanu še ne bi bilo znanih primerov covida-19. Covid-19 naj bi bil takrat omejen na celinski del azijskega kontinenta, od katerega naj bi bil arabski polotok v pretežni meri izoliran. V Omanu naj bi se prvi znani primeri covida-19 pojavili šele 24. ali 25. 2. 2020, v začetku marca 2020 pa naj bi se število okuženih povzpelo že na 2300.
- 6 **Tožena stranka** uporabi člena 10(2) PRG po eni strani nasprotuje z navedbo, da sta tožeči stranki potovanje rezervirali z zavestnim prevzemom tveganja, povezanega s covidom-19, po drugi strani pa z navedbo, da v času odstopa od pogodbe ni bilo zadostnih indicev za obstoj znatnega vpliva na izvedbo paketnega potovanja.
- 7 **Sodišči na nižjih stopnjah postopka** sta tožbo – izhajajoč iz uvodoma navedenega dejanskega stanja – zavrnila. Dejansko dogajanje po odstopu od pogodbe sta šteli za nepomembno, zaradi česar v tem pogledu v bistvu nista prišli do nobenih ugotovitev.
- 8 **Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče)** mora odločiti o reviziji, ki sta jo vložili tožeči stranki in s katero predlagata, naj se njuni tožbi ugodi.

C. Upoštevne določbe:

C.1. Člen 12(2) (nove) Direktive o paketnih potovanjih (2015/2302/EU) določa:

„Odstop od pogodbe o paketnem potovanju in pravica do umika pred začetkom turističnega paketa

Člen 12 1. [...]

2. Ne glede na odstavek 1 ima potnik v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščin, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja,

pravico, da pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila kakršne koli odstopnine. V primeru odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom je potnik upravičen do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, ni pa upravičen do dodatnega nadomestila.“

C.2. Člen 10 (avstrijskega) Pauschalreisegesetz (PRG, zakon o paketnih potovanjih; (BGBl I 2017/50) med drugim določa:

„Odstop od pogodbe o paketnem potovanju pred začetkom turističnega paketa

Člen 10 1. [...]

2. Ne glede na pravico do odstopa od pogodbe iz odstavka 1 lahko potnik v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa ali na prevoz potnikov v kraj potovanja, pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila nadomestila. Potnik je v primeru odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom upravičen do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, ni pa upravičen do dodatnega nadomestila.“

D. Obrazložitev predloga

- 9 Za odločitev o sporu je odločilna razlaga člena 12(2) zadevne direktive, po kateri se mora ravnati tudi razlaga člena 10(2) PRG. Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) meni, da glede na uvodoma postavljena vprašanja ne gre za *acte clair*.
- 10 Glede vprašanj [1a] in [1b] je treba navesti, da besedilo člena 12(2) zadevne direktive zahteva obstoj okoliščin, „ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščin, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja“. Ker gre za „odstop od pogodbe pred začetkom turističnega paketa“, je vpliv na izvedbo nujno odvisen od napovedi. Pri tem lahko okoliščine, zaradi katerih potnik odstopi od pogodbe, že v tem trenutku zanesljivo napovejo vpliv (na primer naravna katastrofa v namembnem kraju, izbruh državljanske vojne) ali pa le kažejo na pričakovani razvoj, ki bo vplival na nemoten potek potovanja (na primer politične razmere, zaradi katerih se pričakujejo nemiri; opozorila pred neurji).
- 11 Ponuja se stališče, da je upravičenost odstopa vedno treba presoјati glede na dejansko stanje v trenutku izjave o odstopu (napoved *ex ante*). V prid temu govori razmišljanje, da je odstop v trenutku, ko je podan, ali upravičen ali neupravičen in da sodišče teoretično takoj po izjavi o odstopu sprejme svojo sodbo glede upravičenosti odstopa.
- 12 Če bi se pri napovedi izhajalo izključno iz trenutka odstopa, bi to povzročilo neenako obravnavanje potnikov in sicer glede na to, kdaj so odstopili od pogodbe in ali so v tem trenutku obstajale okoliščine, ki so v zadostni meri kazale na to, da bo prišlo do znatnega vpliva na izvedbo potovanja (ali prevoza potnikov v kraj

potovanja). Za nepravilno bi se lahko štel, če odstop potnika, ki je bil podan „prenagljen“ (ne da bi obstajale zadostne okoliščine), ne bi upravičeval vračila celotnega plačanega zneska za potovanje, čeprav so sicer po odstopu potnika, vendar še pred začetkom potovanja, nastale okoliščine, ki bi v tem trenutku vsekakor upravičevale odstop. Da bi se to preprečilo, bi se lahko zastopalo stališče, da je odstop upravičen takrat, kadar je ob izjavi o odstopu ali po njej vse do začetka paketnega potovanja prišlo do okoliščin, „ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščin, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja“.

- 13 Pri tem je treba pripomniti, da zgodnji odstop potnika za organizatorja potovanja lahko pomeni prednost v tem smislu, da ima ta zaradi tega več časa, da najde zamenjavo za potnika, ki odstopi. Splošni interes organizatorja potovanja glede tega, da je bolje, da potnik odstopi prej kot pozneje, izhaja tudi iz tega, da je običajno „odstopnina za storniranje“ za „neupravičen odstop“ višja, če je izjava o odstopu podana pozneje. S tem se vrši pritisk na potnike, naj raje prej odstopijo od pogodbe kot pa pozneje. Zgodnejši kot je odstop pa pomeni, da potnik težje oceni, ali bodo neproblematični izvedbi potovanja nasprotovale določene okoliščine. Na drugi strani bi se lahko upoštevalo, da se od potnika, če se mu že priznava odstop brez vsakršnih stroškov v primeru nastopa neizogibnih, izrednih okoliščin, lahko razumno pričakuje, da od pogodbe odstopi šele tedaj, če so se te okoliščine že v zadostni meri konkretizirale.
- 14 Upoštevnost vprašanj pod točkama [1a] in [1b] za sprejetje odločitve se kaže v tem, da bi se v obravnavani zadevi lahko izhajalo iz tega, da v času izjave o odstopu še niso obstajale okoliščine, ki bi utemeljevale domnevo, da bo prišlo do znatnega vpliva na izvedbo potovanja. Če pa bi se potrdila pravilnost trditev tožečih strank, da se je v začetku marca in s tem do dneva predvidenega začetka potovanja število okuženih že povzpelo na 2300, in če bi se izhajalo iz dejanskega stanja v tem trenutku, bi odstop lahko bil utemeljen.
- 15 Glede vprašanja pod točko [1aa] je treba pripomniti, da besedilo člena 12(2) zadevne direktive ne zahteva, da potnik v trenutku, ko poda svojo izjavo o odstopu, ve za neizogibne, izredne okoliščine, temveč da v skladu z besedilom zadošča, da take okoliščine obstajajo.
- 16 Upoštevnost vprašanja pod točko [1aa] za sprejetje odločitve se kaže v tem, da so stranke in sodišči na nižjih stopnjah postopka očitno izhajali iz tega, da je odločilna le aktualna seznanjenost tožečih strank v trenutku odstopa od pogodbe. Drugačna presoja bi bila možna, če bi bilo treba zadevno direktivo razlagati tako, da ni odločilna le aktualna seznanjenost potnika na dan njegovega odstopa, temveč da se potnik lahko sklicuje tudi na okoliščine, ki so se na dan odstopa že uresničile, vendar pa sam zanje še ni vedel.
- 17 V zvezi z vprašanjem [2] je treba navesti, da besedilo zadevne direktive zahteva le, da so okoliščine „neizogibne“ in „izredne“. Da potnik izgubi svojo pravico do

odstopa, če je nekaj predvidel ali bi lahko predvidel, vsaj besedilo zadevne direktive ne določa.

- 18 V rezervaciji potovanja kljub seznanjenosti z določenimi okoliščinami pa bi se lahko videlo, da je potnik te okoliščine, ki jih očitno ni štel za „neizogibne in izredne“, vzel v zakup. To bi lahko v skladu s splošnim načelom „*pacta sunt servanda*“ povzročilo, da se potniku odstop zaradi teh okoliščin ne bi priznal.
- 19 Upoštevnost vprašanja pod točko [2] za sprejetje odločitve izhaja iz tega, da bi bilo treba tožbo tožečih strank zavrnil v primeru, da bi že seznanjenost tožečih strank z obstojem covid-19 v času rezervacije nasprotovala njuni pravici do odstopa od pogodbe. Možno pa bi bilo upoštevati tudi stališče tožečih strank, da covid-19 nista vzeli v zakup, saj sta se odločili za potovanje v državo, za katero sta (čeprav zmotno) domnevali, da je – takrat nova – infekcijska bolezen ne bo prizadela. Ob takem razmišljanju ne bi bil covid-19 sam po sebi „okoliščina“ v smislu člena 12(2) zadevne direktive, kot „okoliščino“ v smislu člena 12(2) bi bilo namreč treba šteti možno prizadetost namembnega kraja s to infekcijsko boleznijo.
- 20 Na vprašanja na podlagi pravnih pravil glede razlage prava Unije, ki izhajajo iz dosedanje sodne prakse Sodišča, ni mogoče jasno odgovoriti. Tu ne gre le za samo uporabo prava, ki je pridržana sodiščem držav članic (glej tudi točko 11 priporočil Sodišča 2016/C-439/01), temveč za vprašanje glede razlage prava Unije, pri katerem obstaja tveganje razhajanj v sodni praksi različnih držav članic (sodba Sodišča z dne 9. septembra 2015 [*Ferreira da Silva e Brito in drugi*] C-160/14, EU:C:2015:565, točka 39). Tveganje različnih standardov varstva v državah članicah lahko prepreči Sodišče s sprejetjem splošnih pravnih pravil glede razlage prava Unije.
- 21 E. [...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

[...] (ni prevedeno)

Dunaj, 25. januarja 2022

[...] (ni prevedeno)